

РОЗДІЛ 4 ГОСПОДАРСЬКЕ ПРАВО, ГОСПОДАРСЬКО-ПРОЦЕСУАЛЬНЕ ПРАВО

УДК 346.1

ПОНОВЛЕННЯ СТРОКІВ МІСЦЕВИМ ДЕРЖАВНИМ АДМІНІСТРАЦІЯМ НА АПЕЛЯЦІЙНЕ ОСКАРЖЕННЯ СУДОВИХ РІШЕНЬ У ГОСПОДАРСЬКОМУ ПРОЦЕСІ: СУДОВА ПРАКТИКА

RENEW THE TERM OF LOCAL STATE ADMINISTRATION TO APPEAL COURT DECISIONS IN BUSINESS PROCESSES: JUDICIAL PRACTICE

Буряк Я.Я.,

*кандидат юридичних наук,
асистент кафедри цивільного права та процесу
Навчально-наукового інституту права та психології
Національного університету «Львівська політехніка»*

У статті досліджуються підстави поновлення строків місцевим державним адміністраціям рішень господарських судів першої інстанції у господарському процесі на підставі аналізу судової практики господарських судів першої інстанції, виокремлюються підстави для поновлення строків місцевим державним адміністраціям.

Ключові слова: поновлення строків, місцеві державні адміністрації, апеляційне оскарження, судові рішення, господарський процес, судова практика.

В статье исследуются основания восстановления сроков местным государственным администрациям решений хозяйственных судов первой инстанции в хозяйственном процессе на основании анализа судебной практики хозяйственных судов первой инстанции, выделяются основания для возобновления сроков местным государственным администрациям.

Ключевые слова: восстановление сроков, местные государственные администрации, апелляционное обжалование, судебные решения, хозяйственный процесс, судебная практика.

The article investigates the reasons renew the term local administrations making commercial courts of first instance in the economic process, based on the analysis of judicial practice of commercial courts of first instance distinguishes reason to renew the term local administrations.

Key words: renovation periods, local administrations, appeal, judicial decisions, commercial litigation, litigation.

Постановка проблеми. У практиці господарських судів позови, подані місцевими державними адміністраціями з метою захисту державного інтересу до юридичних осіб, є окремою ланкою у категоріях справ у господарському судочинстві та потребують додаткового наукового дослідження. Водночас доволі поширена судова практика поновлення пропущеного процесуального строку для апеляційного оскарження рішення місцевого господарського суду у зв'язку з певними обставинами.

Стан опрацювання. Серед вітчизняних науковців, які займалися дослідженням процесуальних строків загалом, необхідно виокремити Л. Дудник, Л. Ніколенко, О. Борщевську, Т. Лузан, Ю. Шекера [1–8]. Однак підстави поновлення місцевим державним адміністраціям строків на апеляційне оскарження судових рішень у господарському процесі окремо не розглядається та практично не досліджується.

Метою статті є аналіз підстав поновлення строків на апеляційне оскарження судових рішень місцевих господарських судів місцевим державним адміністраціям на основі судової практики.

Виклад основного матеріалу. За приписами ст. 93 ГПК України апеляційна скарга подається на рішення місцевого господарського суду протягом десяти днів, а на ухвалу місцевого господарського суду – протягом п'яти днів з дня їх оголошення місцевим господарським судом. Якщо у судовому засіданні було оголошено лише вступну та резолютивну частину рішення, то зазначений строк обчислюється із дня підписання рішення, оформленого відповідно до ст. 84 цього Кодексу.

Відповідно до п. 4 ч. 1 ст. 97 ГПК України апеляційна скарга не приймається до розгляду і повертається апеляційним господарським судом, якщо скаргу подано після закінчення строку, встановленого для її подання, без клопотання про поновлення цього строку або таке клопотання було відхилено.

Згідно з вимогами ч.ч. 1, 2, 3 ст. 53 ГПК України за заявою сторони, прокурора чи зі своєї ініціативи господарський суд може визнати причину пропуску встановленого законом процесуального строку поважною і відновити пропущений строк, крім випадків, передбачених цим Кодексом. Про відновлення пропущеного строку зазначається у рішенні, ухвалі чи постанові господарського суду.

Відповідно до ст. 53 ГПК України пропущений процесуальний строк може бути відновлений судом лише з поважних причин. Поважними визнаються лише такі обставини, які є об'єктивно непереборними, не залежать від волевиявлення сторони та пов'язані з дійсними істотними перешкодами чи труднощами.

При цьому ГПК України не пов'язує право суду відновити пропущений строк із певним колом обставин, що спричинили пропуск строку. Отже, у кожному випадку суд з урахуванням конкретних обставин пропуску строку оцінює доводи, що наведені на обґрунтування клопотання про його відновлення, та робить мотивований висновок щодо поважності чи не поважності причин пропуску строку.

До кола поважних причин належить, зокрема, отримання заявником рішення місцевого господарського суду після закінчення зазначеного процесуального строку.

Клопотання чи заява про відновлення процесуального строку повинна містити роз'яснення причин пропуску і підстави, з яких заявник вважає ці причини поважними. У клопотанні чи заяві повинні бути докази того, що здійснити відповідні процесуальні дії у визначений строк у заявника не було можливості [9].

Необізнаність скаржника з нормами ГПК України не може бути належним доказом поважності причин пропуску строку на оскарження [10].

Згідно зі ст. 93 ГПК України розгляд заяви особи про поновлення строку на подання апеляційної скарги здійснюється одним із суддів колегії суддів апеляційного господарського суду, склад якої визначений під час реєстрації справи відповідно до положень ч. 4 ст. 91 цього Кодексу.

Під час вирішення питання про відновлення строку подання апеляційної скарги суд досліджує обґрунтованість поважності причин пропуску такого строку (за необхідності – з посиланням на відповідні докази, які подаються апеляційному господарському суду на загальних підставах) [11].

Водночас, як вбачається із загальної практики Вищого господарського суду України, «необхідною умовою реалізації стороною права на оскарження є її обізнаність зі змістом оскаржуваного судового рішення, що дає можливість стороні викласти свої вимоги та зазначити підстави, з яких порушено питання про перегляд рішення в апеляційному порядку, як це передбачено п. 3 ч. 1 ст. 94 ГПК України» [12].

На підставі викладеного нами узагальнено підстави поновлення строків місцевим державним адміністраціям у такі групи:

1. *Повернення апеляційної скарги місцевій державній адміністрації для усунення недоліків.* Так, ухвалою Львівського апеляційного господарського суду встановлено, що скаржником у справі (Департаментом будівництва, житлово-комунального господарства, містобудування та архітектури Івано-Франківської обласної державної адміністрації) подано клопотання про поновлення пропущеного строку на

подання апеляційної скарги з тих підстав, що ухвалою Львівського апеляційного господарського суду апеляційна скарга поверталась скаржнику, а після усунення недоліків подана повторно в загальному порядку.

Розглянувши вказане клопотання, суддя зробив висновок про наявність підстав для визнання поважними причин пропуску строку на оскарження рішення і наявність підстав для його поновлення [13].

2. *Причини пропуску строків місцевою державною адміністрацією визнані поважними судом.* Відповідно до норм ГПК України апеляційний господарський суд постановляє ухвалу про повернення апеляційної скарги у випадках, якщо вона подана після закінчення строків, установлених цією статтею, і суд за заявою особи, яка її подала, не знайде підстав для поновлення строку; незалежно від поважності причини пропуску цього строку, якщо апеляційна скарга подана прокурором, органом державної влади, органом місцевого самоврядування після спливу одного року з дня оголошення оскаржуваного судового рішення. Розгляд заяви особи про поновлення строку на подання апеляційної скарги здійснюється одним із суддів колегії суддів апеляційного господарського суду, склад якої визначений під час реєстрації справи відповідно до положень ч. 4 ст. 91 цього Кодексу.

Ухвалою Київського апеляційного господарського суду у справі за апеляційною скаргою Департаменту житлово-комунального господарства і паливно-енергетичного комплексу Київської обласної державної адміністрації, розглянувши доводи клопотання Департаменту житлово-комунального господарства і паливно-енергетичного комплексу Київської обласної державної адміністрації про поновлення строку на апеляційне оскарження рішення Господарського суду міста Києва, господарський суд апеляційної інстанції встановив, що строк на апеляційне оскарження пропущено з поважних причин [14].

Ухвалою Донецького апеляційного господарського суду від 2.02.2016 р. у справі № 908/5055/15 про прийняття апеляційної скарги до провадження визнано причини пропуску встановленого законом процесуального строку поважними та поновлено Управлінню капітального будівництва Запорізької обласної державної адміністрації строк на подання до Донецького апеляційного господарського суду апеляційної скарги на рішення господарського суду Запорізької області [15].

В ухвалі Київського апеляційного господарського суду від 18.11.2016 р. за апеляційною скаргою Харківської обласної державної адміністрації на рішення Господарського суду міста Києва вказано, що апелянт просить поновити строк на апеляційне оскарження рішення Господарського суду міста Києва, мотивуючи пропуск строку на апеляційне оскарження тим, що оскаржуване рішення отримано ним із запізненням. Головуючий суддя, розглянувши клопотання про поновлення строку на подання апеляційної скарги, зазначив, що причини пропуску строку подання скарги є поважними, а клопотання про відновлення

строку подання апеляційної скарги – обґрунтованим, а тому підлягає задоволенню [16].

Ухвалою Одеського апеляційного господарського суду від 4.04.2016 р. встановлено, що апелянт (Тарутинська районна державна адміністрація Одеської області) подав клопотання про поновлення пропущеного процесуального строку подання апеляційної скарги, встановленого ч. 1 ст. 93 ГПК України, пославшись на те, що строк було пропущено через те, що на час отримання копії оскаржуваного рішення у скаржника не було достатньо коштів для сплати судового збору за подання апеляційної скарги на вказане рішення. Враховуючи викладене, судова колегія визнала вказані причини поважними, поновила процесуальний строк подання апеляційної скарги та прийняла апеляційну скаргу до провадження [17].

Ухвалою Львівського апеляційного господарського суду від 04.07.2016 р., розглянувши клопотання Департаменту будівництва, житлово-комунального господарства, містобудування та архітектури Івано-Франківської обласної державної адміністрації, суд встановив, що поважність причини пропуску строку, передбаченого для подання апеляційної скарги, скаржник обґрунтовує тим, що у судовому засіданні під час оголошення вступної та резолютивної частини рішення він не був присутній і копію оскаржуваного рішення отримав після строку, встановленого на апеляційне оскарження. Враховуючи наведене, головуючий суддя господарського суду апеляційної інстанції зробила висновок, що причини пропуску строку на подання апеляційної скарги відповідачем слід визнати поважними та поновити його [18].

Ухвалою Рівненського апеляційного господарського суду від 16.03.2015 р. встановлено, що представником апелянта (Шепетівської районної державної адміністрації) було подано клопотання про поновлення строку на апеляційне оскарження, у якому як поважну причину пропуску строку було зазначено, що ухвалою Рівненського апеляційного господарського суду апеляційну скаргу відповідача було повернуто на підставі п. 2 ч. 1 ст. 97 ГПК України. Таким чином, встановлений законом процесуальний строк на подання апеляційної скарги було пропущено, оскільки до поданої раніше апеляційної скарги не було додано доказів про направлення копії апеляційної скарги третім особам [19].

3. *Поновлення пропущеного строку місцевою державною адміністрацією з метою забезпечення права місцевого органу державної виконавчої влади на оскарження судового рішення.* Ухвалою Київського апеляційного господарського суду від 2.06.2015 р., розглянувши апеляційну скаргу Департаменту з питань будівництва та архітектури Рівненської обласної державної адміністрації на ухвалу господарського суду міста Києва з метою забезпечення гарантованого ст. 129 Конституції України, ст.ст. 22, 91 ГПК України права на оскарження судового рішення, відновлено Департаменту з питань будівництва та архітектури Рівненської обласної державної адміністрації пропущений строк на подання апеляційної скарги [20].

Ухвалою цього ж суду від 10.01.2013 р. встановлено, що скаржником (Дніпровською районною у місті Києві державною адміністрацією) вдруге подано апеляційну скаргу після усунення всіх недоліків, зазначених в ухвалі суду. Слід зазначити, що встановлені законом строки вчинення процесуальних дій мають своїм завданням забезпечення ефективного захисту порушених прав особи. Беручи до уваги вказане, з метою забезпечення гарантованого ст. 129 Конституції України, ст.ст. 22, 91 ГПК України права на оскарження судового рішення колегія суддів визнала причину пропуску встановленого законом процесуального строку подання апеляційної скарги поважною [21].

Висновки. Варто зауважити, що питання поновлення строків на апеляційне оскарження судових рішень у господарському процесі місцевим державним адміністраціям практично не досліджується та потребує додаткового дослідження. Водночас проведений науковий аналіз дає підстави на основі судової практики виокремити три найпоширеніших випадки поновлення строків на апеляційне оскарження місцевим державним адміністраціям, а саме: повернення апеляційної скарги місцевій державній адміністрації для усунення недоліків; причини пропуску строків місцевою державною адміністрацією визнані поважними судом; поновлення пропущеного строку місцевою державною адміністрацією з метою забезпечення права місцевого органу державної виконавчої влади на оскарження судового рішення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Дудник Л.М. Українське господарське право та господарське процесуальне право : [навч. посіб.] / Л.М. Дудник ; Укр. держ. ун-т фінансів та міжнар. торгівлі. – К. : Геопринт, 2015. – 569 с.
2. Ніколенко Л.М. Господарське процесуальне право України : [підруч. для студ. вищ. навч. закл.] / Л.М. Ніколенко ; Маріуп. держ. ун-т. – Одеса : Фенікс, 2011. – 508 с.
3. Борщевська О.М. Процесуальні строки при перегляді актів господарських судів / О.М. Борщевська // *Правова держава*. – 2015. – № 19. – С. 74–79. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Prav_2015_19_17.
4. Борщевська О.М. Функції господарсько-процесуальних строків / О.М. Борщевська // *Правова держава*. – 2014. – № 18. – С. 52–57. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Prav_2014_18_11.
5. Борщевська О.М. Строки у господарському судочинстві : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : спец.: 12.00.04 «Господарське право; господарсько-процесуальне право» / О.М. Борщевська ; Ін-т економіко-правових досліджень. – К., 2015. – 20 с.
6. Лузан Т.Л. Здійснення права на апеляційне оскарження судових рішень у господарському судочинстві / Т.Л. Лузан, С.В. Сенік // *Вісник Верховного Суду України*. – 2012. – № 11. – С. 37–42. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/vvsu_2012_11_10.
7. Шекера Ю.О. Строки у господарському процесуальному праві України : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.04 / Ю.О. Шекера ; Нац. ун-т «Одес. юрид. акад.». – Одеса, 2016. – 21 с.

8. Шекера Ю.О. Щодо значення та функцій процесуальних строків у господарському судочинстві / Ю.О. Шекера // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія «Юриспруденція». – 2015. – Вип. 15 (2). – С. 71–74. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvmgu_jur_2015_15%282%29_22.
9. Ухвала Вищого господарського суду України від 12.02.2008 р. у справі № Б-48/79-05 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/1414123>.
10. Ухвала Вищого господарського суду України від 15.05.2007 р. у справі № 15/627-б [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/663342>.
11. Про деякі питання практики застосування розділу XII Господарського процесуального кодексу України : постанова пленуму Вищого господарського Суду України № 7 від 17.05.2011 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/v0007600-11>.
12. Постанова пленуму Вищого Господарського Суду України від 23.12.2014 р. у справі № 910/21877/14 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/42148359>.
13. Ухвала Львівського Апеляційного господарського суду від 11.08.2016 р. у справі № 909/357/16 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/59632222>.
14. Ухвала Київського апеляційного господарського суду від 19.08.2015 р. у справі № 910/29602/14 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/48833544>.
15. Ухвала Донецького апеляційного господарського суду від 2.02.2016 р. у справі № 908/5055/15 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/55376770>.
16. Ухвала Київського апеляційного господарського суду від 18.11.2016 р. у справі № 910/15934/16 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/63057250>.
17. Ухвала Одеського апеляційного господарського суду від 4.04.2016 р. у справі № 916/978/13 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/56909817>.
18. Ухвала Львівського апеляційного господарського суду від 4.07.2016 р. у справі № 909/106/16 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/58762619>.
19. Ухвала Рівненського апеляційного господарського суду від 16.03.2015 р. у справі № 924/1844/1 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/43157761>.
20. Ухвала Київського апеляційного господарського суду від 2.06.2015 р. у справі № 910/11414/15 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/44483447>.
21. Ухвала Київського апеляційного господарського суду від 10.01.2013 р. у справі № 5011-7/12793-2012 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/28524161>.